

FAGLÆRTE 14. februar 2024

ANALYSE

Udarbejdet af

Rasmus Lindø Kaslund

Analytiker

Indkomstforskellen mellem faglærte og akademikere falder støt

Den økonomiske gevinst ved at tage en lang videregående uddannelse relativt til kortere uddannelser er faldet. Det er sandsynligvis en konsekvens af den kraftige stigning i andelen af akademikere på arbejdsmarkedet, som fortsætter de kommende år. Det betyder bl.a., at det økonomisk set er blevet relativt mere attraktivt at tage en erhvervsuddannelse.

Kontakt

Analysechef

Emilie Damm Klarskov

📞 27 35 85 95

✉️ ead@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- Indkomstforskellen mellem 40-årige akademikere relativt til 40-årige faglærte er faldet fra 86 pct. i slutningen af 80'erne til 56 pct. i dag. Personer med mellemlange og især korte videregående uddannelser har også haft en mere gunstig udvikling i indkomsten end akademikere.
- I samme periode er andelen af 40-årige, der er akademikere, steget kraftigt fra godt 5 pct. i 1987 til over 20 pct. i 2022, og andelen forventes at stige til 27 pct. i 2035. I samme periode faldt andelen af 40-årige, der er faglærte, også markant.
- Der er stor spredning i indkomsten for alle uddannelseshovedgrupper, men særligt blandt akademikere. Hver sjette 40-årige faglærte tjener mere end den typiske 40-årige akademiker.
- Der er store indkomstforskelle inden for de store uddannelsesgrupper. F.eks. tjener ingeniører og elektrikere markant mere end hhv. humanister og social- og sundhedsmedarbejdere.
- Den voksende andel af akademikere på arbejdsmarkedet vil sammen med stigende mangel på faglærte sandsynligvis bidrage til, at indkomstforskellene mellem dem mindskes yderligere de kommende år.

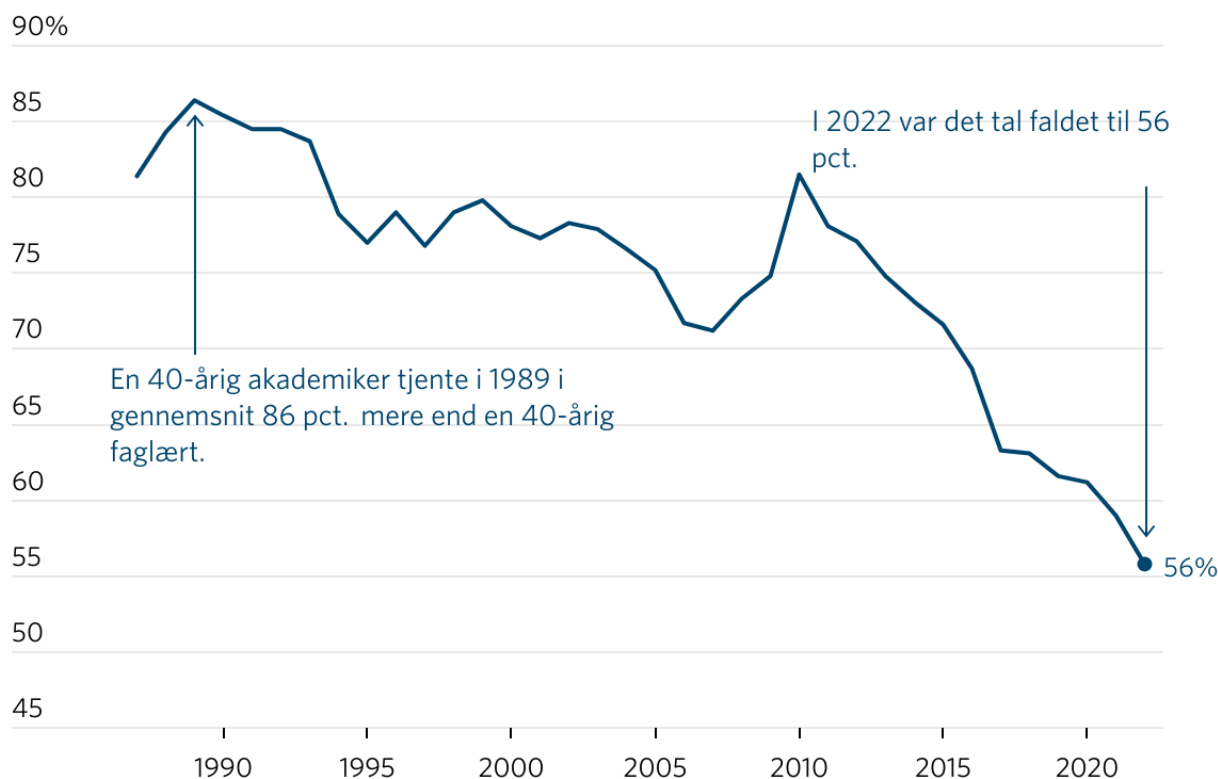
Indkomstforskellen mellem akademikere og faglærte er faldet markant

I slutningen af 80'erne tjente en 40-årig akademiker i gennemsnit 86 pct. mere end en 40-årig faglært. Det tal er faldet til 56 pct. i 2022. Der er således stadig en markant forskel i gennemsnitlig indkomst mellem akademikere og faglærte, men forskellen har indsnævret sig noget siden 1980'erne, som det også fremgår af Figur 1.

FIGUR 1

Indkomstforskellen mellem akademikere og faglærte falder støt

Figuren viser forskellen i den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige akademikere og 40-årige faglærte.

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. Akademikere er personer med en lang videregående uddannelse (ekskl. universitetsbachelor). Faglærte er personer med en erhvervsuddannelse som højest fuldførte uddannelse.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I denne analyse ser vi på erhvervsindkomster på tværs af uddannelseshovedgrupper – erhvervsuddannelser samt korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.

Den gennemsnitlige erhvervsindkomst for en uddannelsesgruppe kan groft dekomponeres til tre elementer – løn, arbejdstid og beskæftigelsesfrekvens.¹ En persons erhvervsindkomst er altså en funktion af, om 1) personen er beskæftiget, 2) hvor meget personen arbejder og 3) til hvilken løn.

I analysen fokuserer vi på den overordnede udvikling i indkomsterne, som altså både afhænger af lønudviklingen samt udviklingen i beskæftigelsen og arbejdstid for grupperne. Det gør vi bl.a. for at belyse det samfundsøkonomiske afkast på tværs af uddannelsesgrupper.

Faglærte og erhvervsakademiuddannede har haft den største indkomstfremgang

De sidste 30 år er indkomsten for faglærte og personer med en kort videregående uddannelse steget markant mere end for akademikere. Det fremgår af Figur 2 herunder. En 40-årig faglært tjente i 2022 gennemsnitligt 22 pct. mere end en 40-årig faglært gjorde i 1987, justeret for prisudviklingen. Den gennemsnitlige reale indkomstfremgang for 40-årige akademikere var til sammenligning blot 5 pct.

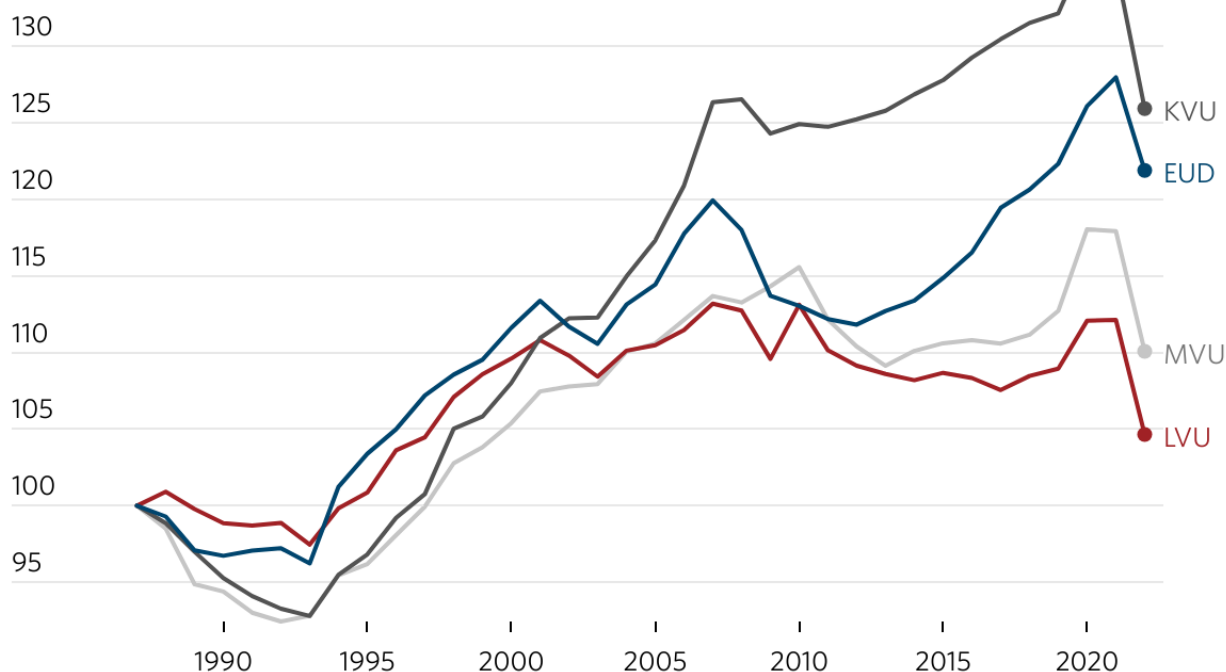
Personer med en kort videregående uddannelse har haft den højeste reale indkomstvækst af alle uddannelseshovedgrupper på 26 pct., imens professionsbachelor har haft en indkomstfremgang på 10 pct.

FIGUR 2

Faglærte og erhvervsakademiuddannede har haft den højeste reale indkomstvækst

Figuren viser et indeks for den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige fordelt på uddannelsesniveau.

135 (indeks 1987=100)

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbachelorere.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Den markante tilbagegang i den reale indkomst for alle uddannelsesgrupper fra 2021 til 2022 skyldes primært den høje inflation i 2022, men også at rigtig mange lønmodtagere i 2020 og 2021 fik engangsudbetalinger i form af indefrosne feriepenge.

Det er ikke den uddannelsesmæssige sammensætning af gruppen af faglærte og akademikere, der driver forskellene i indkomstvæksten. Både faglærte og akademikere havde haft en smule højere gennemsnitsindkomst, hvis uddannelsessammensætningen af 40-årige inden for hovedgrupperne havde været den samme som i 1987. Det fremgår af Bilagsfigur 2.

Andelen af akademikere er steget og vil fortsætte med at stige

De seneste 35 år har der været en stærk tendens, at flere og flere tager en erhvervskompetencegivende uddannelse – og færre er dermed ufaglærte. Det illustrerer Figur 3. Det er enormt positivt både for samfundsøkonomien, de offentlige finanser og den enkeltes arbejdsliv, da personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse både har en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet, er mere produktive og har en højere indkomst.²

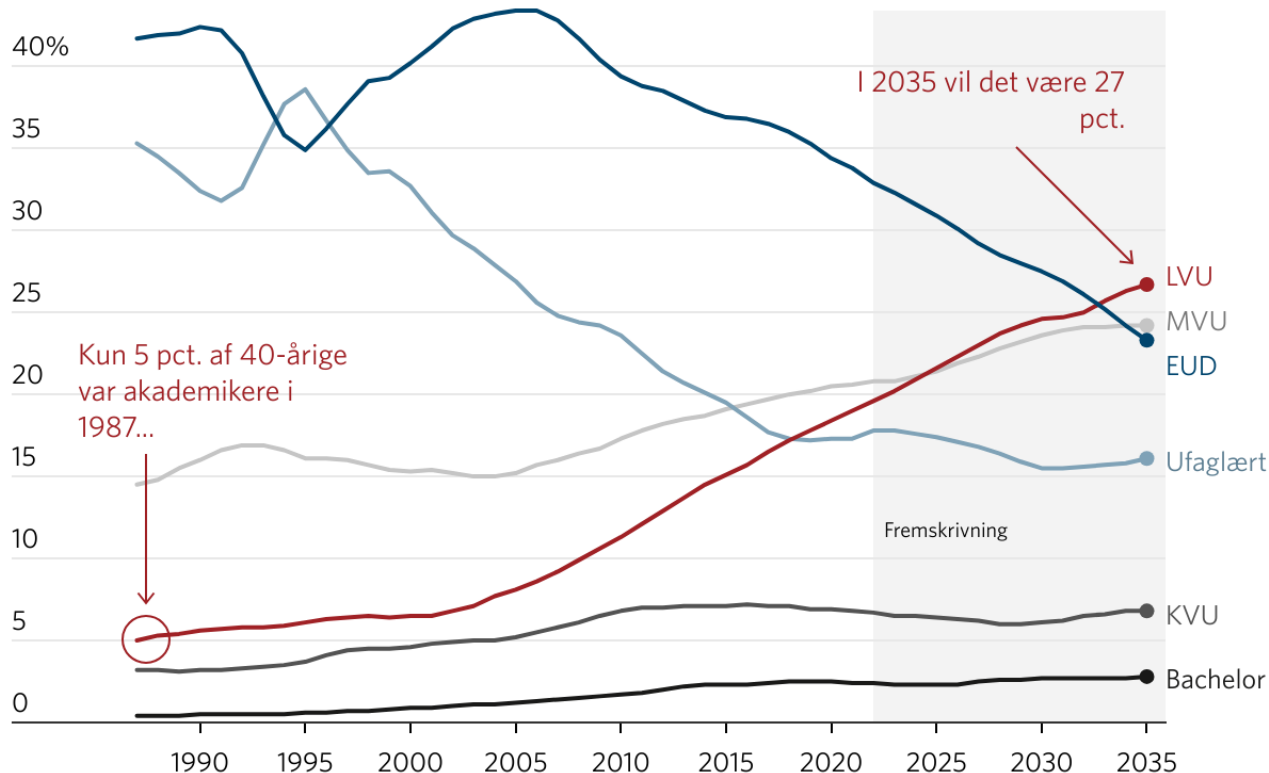
Sammensætningen af befolkningens uddannelsesniveau har også ændret sig, og særligt er der kommet relativt mange flere akademikere. I 1987 var det blot 5 pct. af de 40-årige, der var akademikere. I 2021 var det 20 pct., og i 2035 forventes det at være 27 pct.

Andelen af 40-årige, der er faglærte, er til gengæld faldet fra lidt over 40 pct. til 33 pct. i 2022, og forventes at falde endnu mere frem mod 2035, hvor det blot vil være 23 pct. af de 40-årige.

FIGUR 3

Andelen af akademikere er steget kraftigt, og udviklingen fortsætter

Figuren viser 40-årige fordelt efter højest fuldførte uddannelse, inkl. en fremskrivning frem mod 2035.

Anm.: Fremskrivningen er baseret på AE's uddannelsesmodel. Kun personer med dansk oprindelse og/eller født i Danmark.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Store indkomstforskelle inden for uddannelsesgrupperne

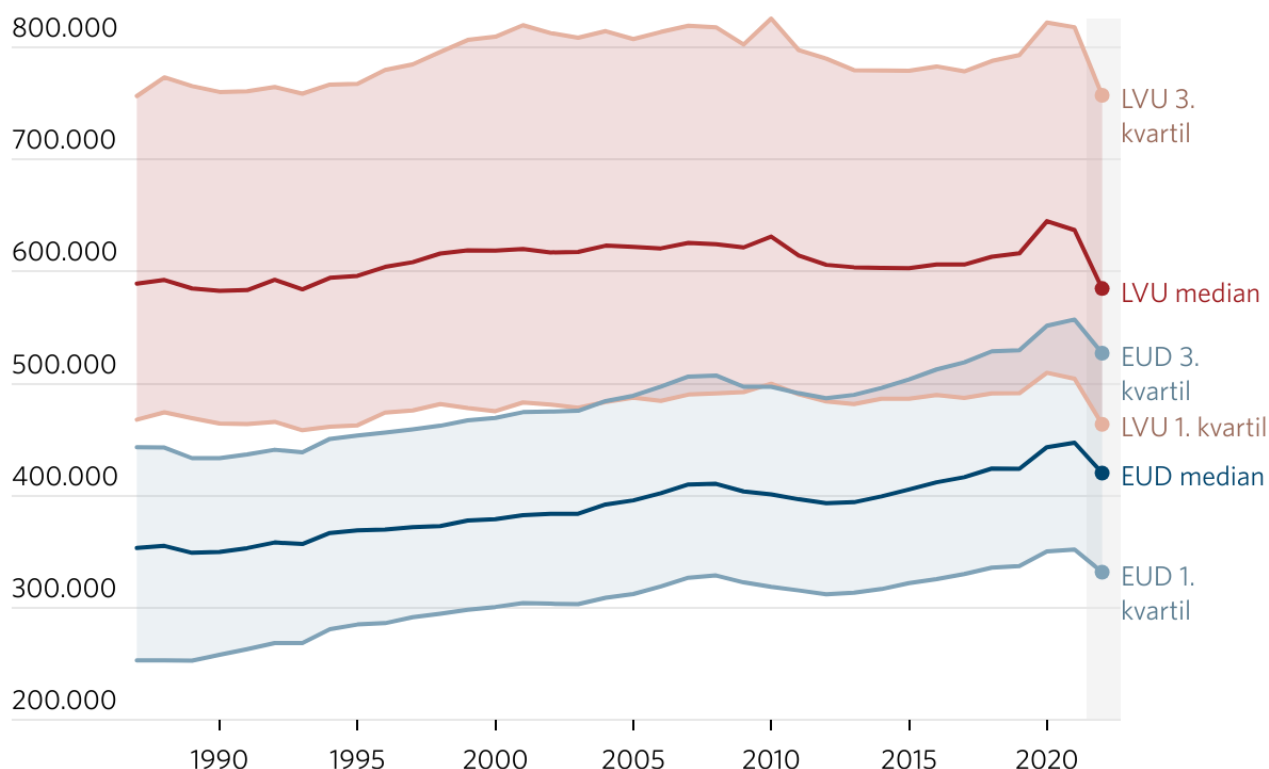
De gennemsnitlige tal maskerer ret markante indkomstforskelle inden for hovedgrupperne. F.eks. tjener en 40-årig læge typisk markant mere end en gymnasielærer, og en elektriker tjener typisk markant mere end en social- og sundhedsassistent.

Særligt er der stor spredning i indkomsten for akademikere. Det er illustreret i Figur 4 herunder, hvor den nedre kvartilgrænse, medianen og den øvre kvartilgrænse er vist for 40-årige faglærte og akademikere.³ Figuren viser altså indkomsten for de 50 pct., der ligger i midten af indkomstfordelingen for hver uddannelseshovedgruppe, hvilket vi her vil kalde "normalområdet".

FIGUR 4

De højtlønnede faglærte er på niveau med mange akademikere

Figuren viser medianerhvervsindkomsten for 40-årige personer, samt 1. og 3. kvartilgrænse, fordelt på uddannelseslængde.

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbachelorere. Kun personer med positiv erhvervsindkomst.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I løbet af perioden er der kommet et markant større overlap mellem akademikere og faglærtes indkomster. I 1987 var der ikke noget overlap mellem normalområdet for faglærte og normalområdet for akademikere. I dag er den øvre kvartilgrænse for faglærte højere end akademikernes nedre kvartilgrænse, og den øvre kvartilgrænse for faglærte nærmer sig også akademikernes medianindkomst, hvilket man også kan forstå som den typiske 40-årige akademikers indkomst. Mere præcist tjener hver sjette faglærte 40-årige mere

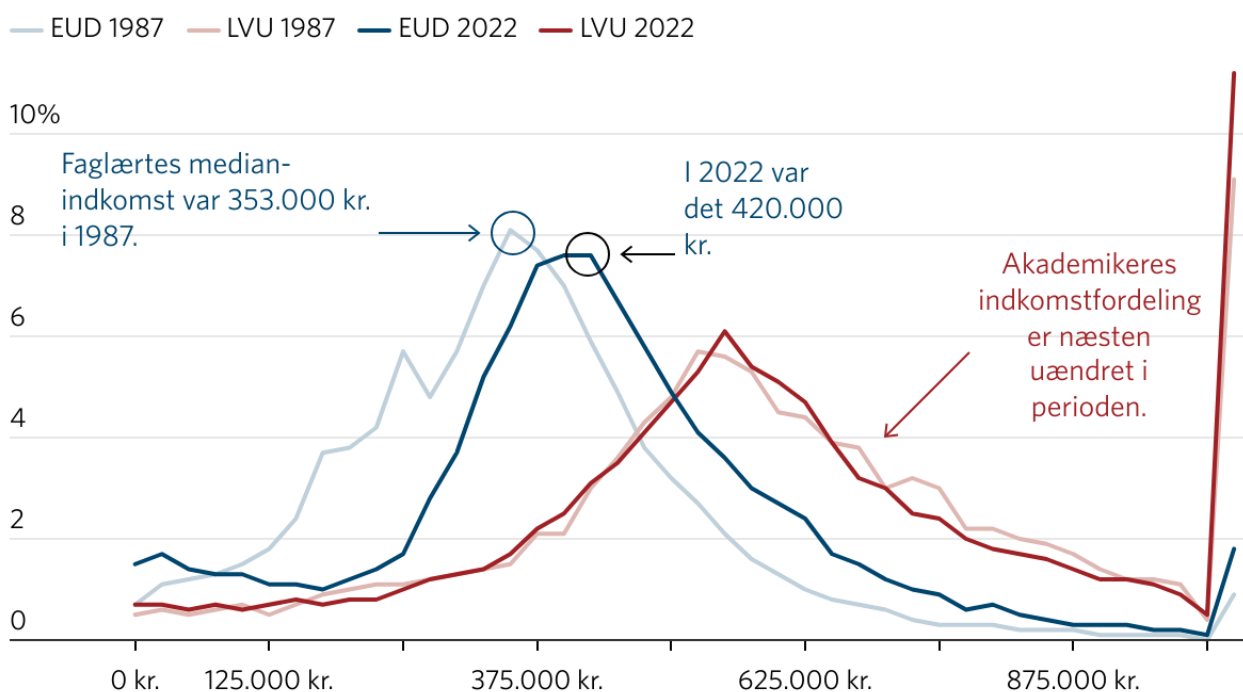
end medianen for 40-årige akademikere i 2022. I 1987 var det blot hver 12. faglærte. Det fremgår af Bilagsfigur 3.

I Figur 5 er hele indkomstfordelingen vist for både faglærte og akademikere i hhv. 1987 og 2022. Akademikernes indkomstfordeling er bemærkelsesværdigt uændret i perioden, hvor indkomstfordelingen for faglærte har taget et kraftigt ryk mod højre.

FIGUR 5

Faglærtes indkomstfordeling er kommet tættere på akademikeres

Figuren viser fordelingen af erhvervsindkomst for hhv. 40-årige faglærte og 40-årige akademikere i 1987 og 2022

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbachelorere. Kun personer med positiv erhvervsindkomst. Indkomsterne er rundet af til nærmeste 25.000 kr. Personer med erhvervsindkomst over 1 mio. kr. er samlet i én gruppe.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

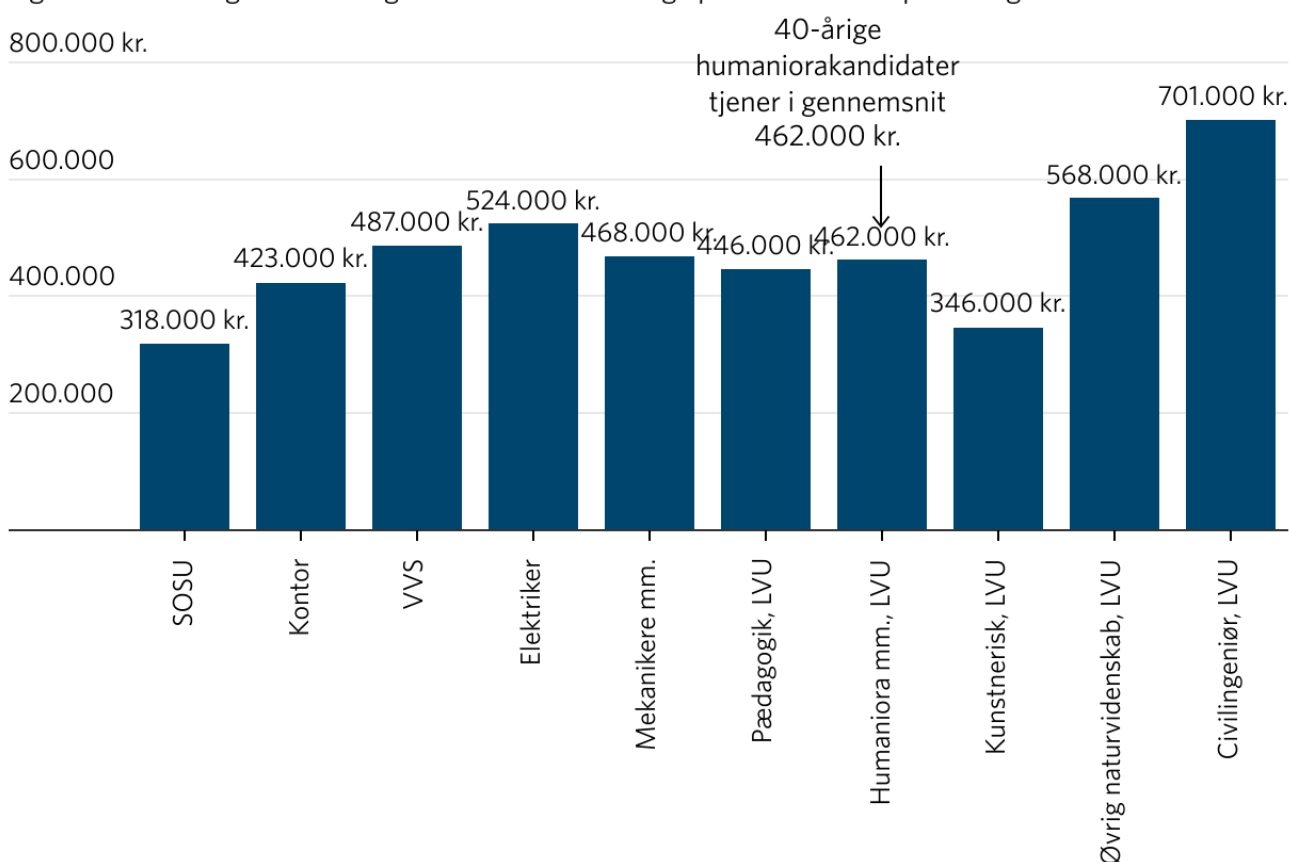
Faglærte inden for teknik og byggeri tjener bedre end visse akademikere

Flere typer faglærte inden for de tekniske og byggetekniske områder – f.eks. elektrikere, VVS'er og mekanikere – har som 40-årige i gennemsnit en højere indkomst end akademikere inden for områderne humaniora, kunstneriske fag og pædagogik. Det illustrerer Figur 6 herunder.

FIGUR 6

Flere typer faglærte tjener mere end humaniorakandidater

Figuren viser den gennemsnitlige indkomst for 40-årige personer fordelt på udvalgte uddannelser.

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. indbetalinger til arbejdsmarkedspension. 2023-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Det var i langt mindre grad tilfældet førhen. Det illustrerer Figur 7 med udvalgte uddannelsesgrupper, der omtrent matcher 1., 2.- og 3. kvartilgrænse for hhv. erhvervsuddannelser og lange videregående

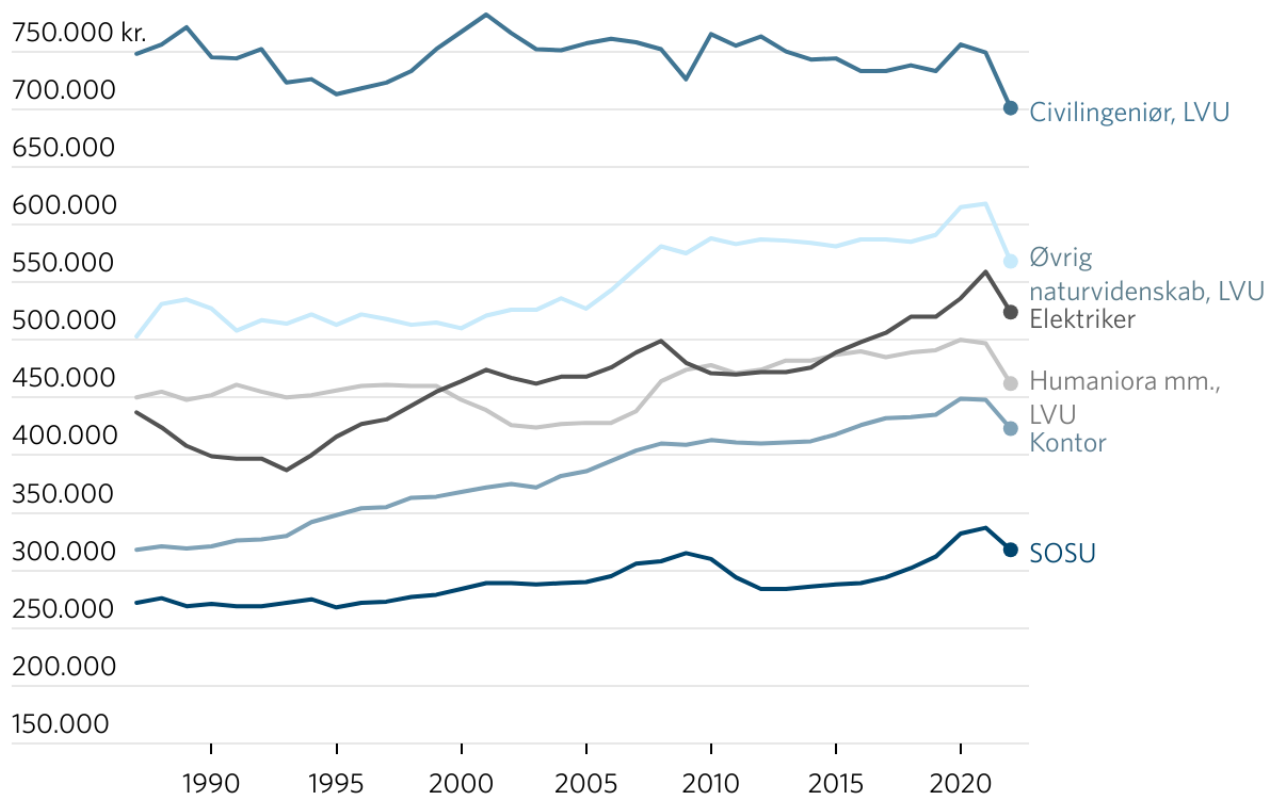
uddannelser.

Elektrikere har som 40-årige en højere gennemsnitlig erhvervsindkomst end humaniorakandidater. Kontoruddannede faglærtes gennemsnitlige indkomst har også nærmet sig humaniorakandidaters.

FIGUR 7

Elektrikere tjener mere end humaniorakandidater

Figuren viser den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige personer fordelt på udvalgte uddannelser.

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Et større udbud af akademikere presser indkomstforskellen ned

Akademikere tjener i gennemsnit stadig noget mere end faglærte, men forskellen er mindre, end den var engang, også relativt til erhvervsakademiuddannede og professionsbachelor. Samtidig tjener flere typer af tekniske faglærte som 40-årige mere end f.eks. akademikere inden for humanistiske fag.

Analysen understreger, at en erhvervsuddannelse kan være en rigtig god vej til et godt arbejdsliv og en indkomst, der i mange tilfælde matcher personer med en videregående uddannelse. Det bør dog bemærkes, at akademikeres indkomst generelt set topper senere i arbejdslivet, end tilfældet er for faglærte.

Forskningslitteraturen på området peger på, at det stigende udbud af akademikere – både absolut og relativt til kortere uddannelsesniveauer – har lagt en dæmper på lønudviklingen for akademisk arbejdskraft.⁴ Det er konsistent med det, vi her observerer på danske data.

Når den relative andel af akademikere ift. faglærte forventes at stige yderligere i de kommende år, må det derfor umiddelbart forventes, at indkomstforskellene formindskes yderligere.

[AE](#) og mange andre har tidligere vist, at antallet af faglærte i arbejdsstyrken er faldende og falder yderligere i de kommende år, og at der vil være mangel på faglærte. Analysen her indikerer, at det vil være med til yderligere at skubbe på den stærke reallønudvikling, faglærte har haft siden 1980'erne, da deres arbejdskraft vil blive endnu mere eftertragtet relativt set.

I et samfundsøkonomisk perspektiv taler det også for at øge optaget på erhvervsuddannelserne og særligt at løfte flere ufaglærte til faglært niveau.

Metode

Sådan har vi gjort

AE har på baggrund af Danmarks Statistiks registre sammenlignet erhvervsindkomsten for 40-årige personer på tværs af uddannelsesgrupper siden 1987.

Indkomst- og prisdata

Indkomsten er i denne analyse defineret som erhvervsindkomst, dvs. løn og nettooverskud af selvstændig virksomhed inkl. visse honorarer, og er indkomst før skat. Indkomsten er ekskl. bidrag til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Inklusion af indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger ændrer ikke på analysens konklusioner om, at indkomstforskellene er faldet. I Bilagsfigur 5 er indkomstforskellen vist både med og uden pensionsindbetalinger.

Indkomsten er deflateret med forbrugerprisindeksets årsgennemsnit fra 1987-2023.

Uddannelsesgrupper

AE har på baggrund af DST's DISCED-gruppering (version 1:2023) dannet 66 forskellige uddannelsesgrupper til brug for beregningerne af uddannelsesfordelte indkomster. Beslægtede uddannelser er lagt i samme grupper efter DST's DISCED-nomenklatur, under hensyn til at have tilstrækkelig volumen i hver enkelt gruppe. Grupperne er konstrueret ud fra den 6-cifrede forspaltekode (AUDD_HOVED_L1L3).

AE's uddannelsesmodel er en model, hvor vi fremskriver uddannelsessammensætningen på arbejdsmarkedet ud fra den uddannelses- og arbejdsmarkedsadfærd, som vi ser i dag. Modellen tager således højde for uddannelsesspecifikke tilbagetrækningsmønstre, tilgangsfrekvenser til uddannelsen mv.

Alder

40-års-alderen er valgt, fordi de fleste på det tidspunkt har afsluttet uddannelse, er veletablerede på arbejdsmarkedet og har afsluttet evt. barselsperioder. 40-årige

arbejdsmarkedet og indkomstmæssigt topper først omkring 50-års-alderen.

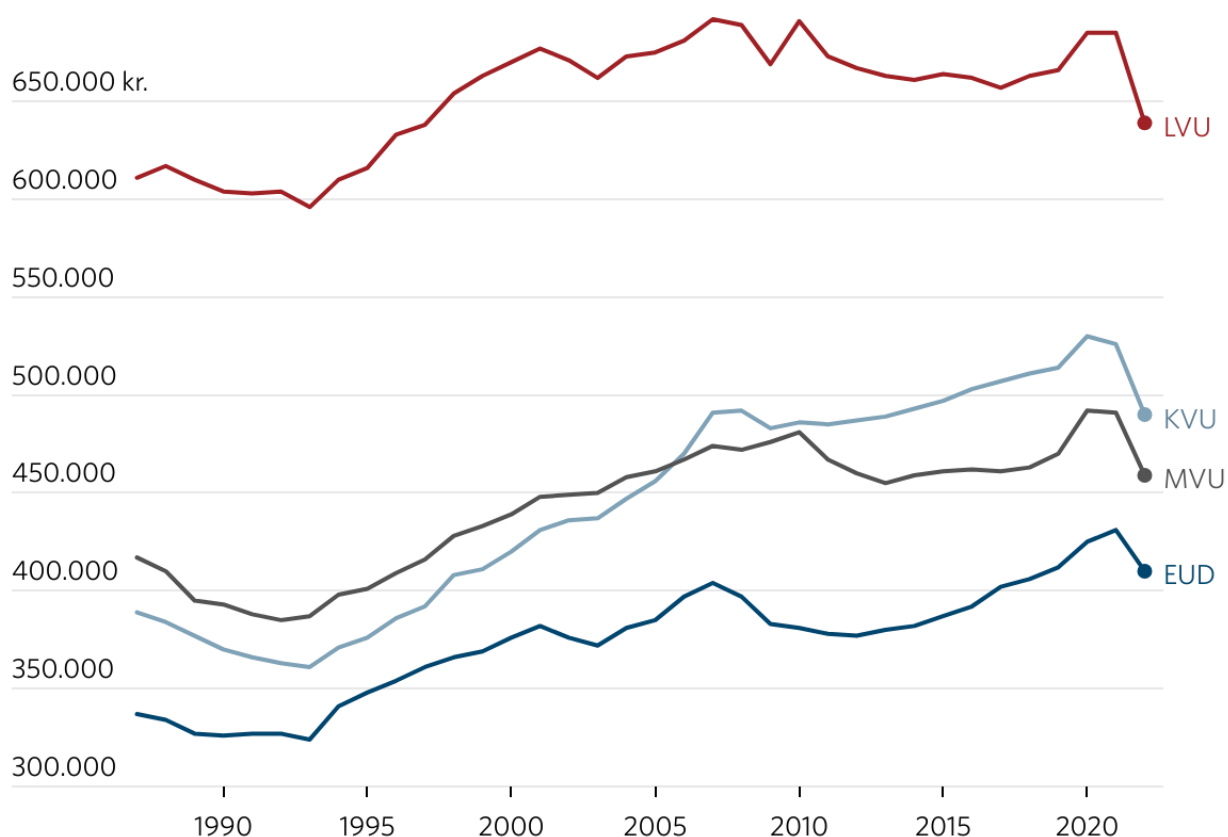
Når vi ikke vælger en højere alder, skyldes det, at vi gerne vil forsøge at fange de nyligste uddannelsesmønstres påvirkning af arbejdsmarkedet og indkomstforskellene mellem uddannelsesniveauer. Resultaterne peger dog i samme retning også for 30-, 35-, 45-, 50- og 55-årige, hvor indkomstforskellene er skrumpet med mellem 20 og 40 procentpoint, jf. Bilagsfigur 4.

De personer, vi i analysen kalder 40-årige, er i virkeligheden 39-41-årige personer. Det gøres for at opnå større volumen. 30-årige er i virkeligheden 29-31-årige, og så fremdeles.

Bilag

Forskellen mellem akademikere og faglærte har indsnævret sig

Figuren viser den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige fordelt på uddannelsesniveau.

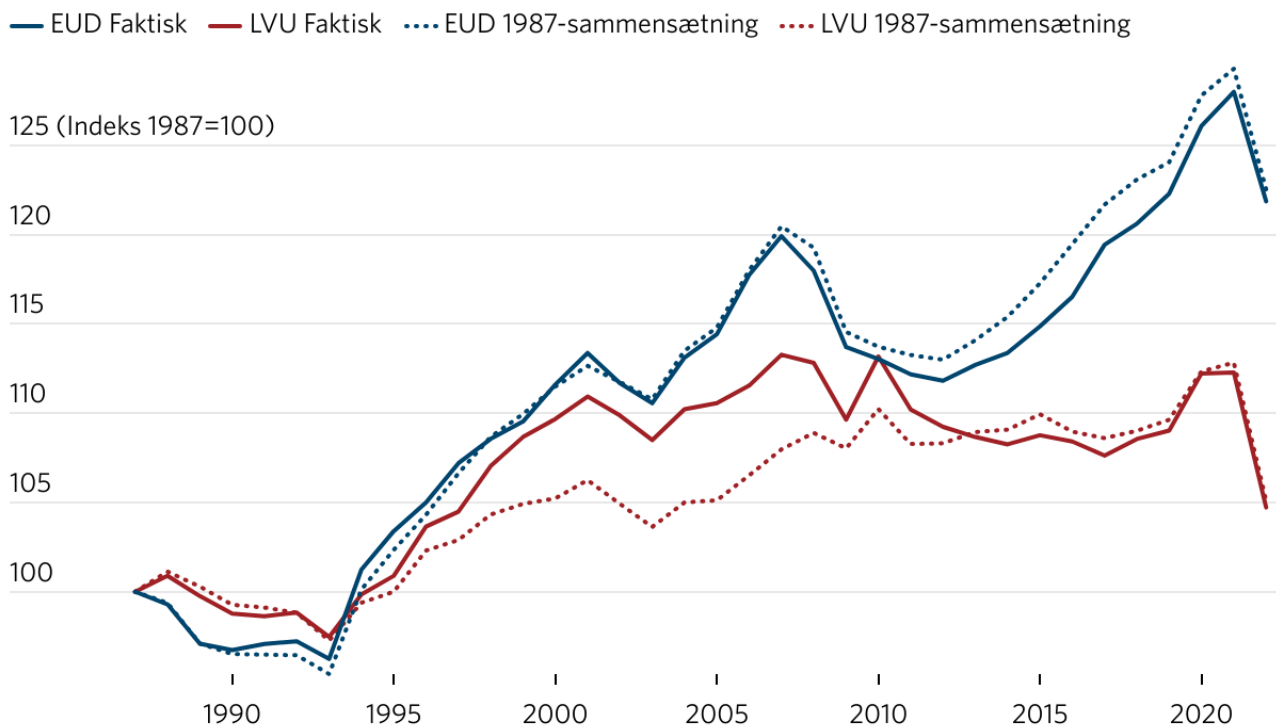

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbachelor.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Lønpræmien er også faldet, hvis man tager højde for sammensætningseffekter

Figuren viser den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige fordelt på uddannelsesniveau.

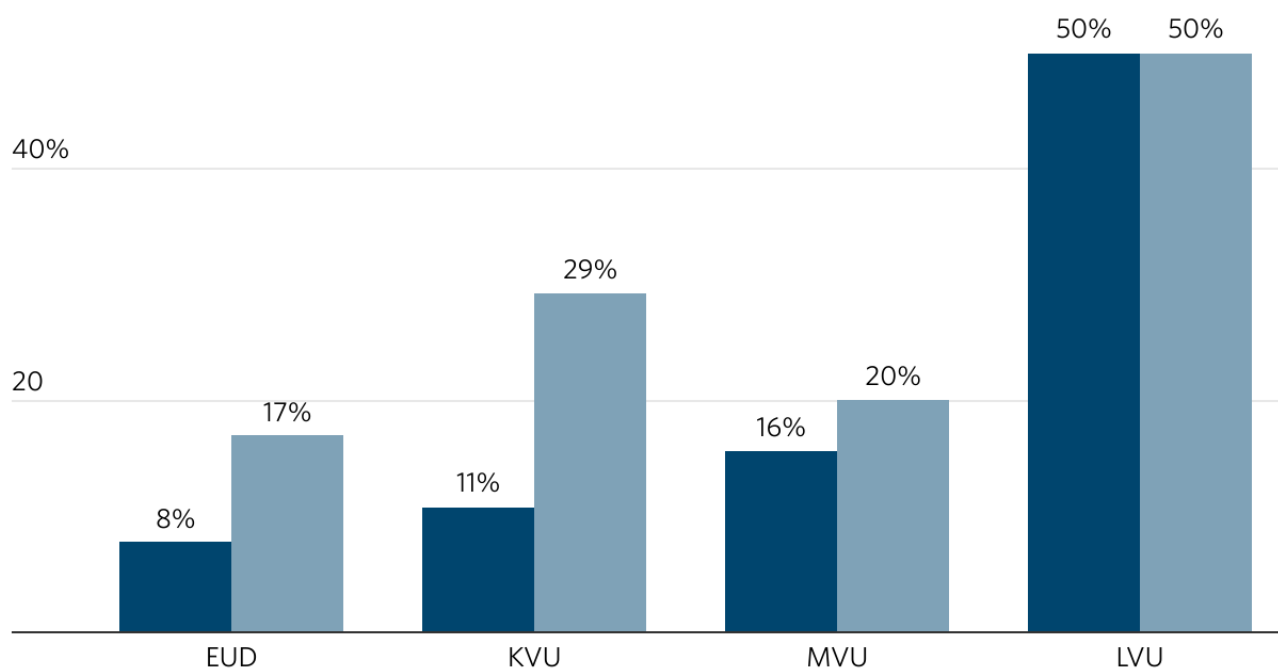
Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbachelorere. 1987-sammensætningen er et kontrafaktisk indkomstforløb, hvor de enkelte uddannelsesgruppers (fx elektriker, SOSU, ingeniør, humaniora) indkomst er faktiske historiske tal, men sammensætningen af hovedgruppen (EUD og LVU) er som i 1987.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Hver sjette faglærte tjener mere end den typiske akademiker som 40-årig

Figuren viser andelen af 40-årige, der i hhv. 1987 og 2022 tjente mere end medianen for 40-årige akademikere, fordelt på uddannelse.

■ 1987 ■ 2022

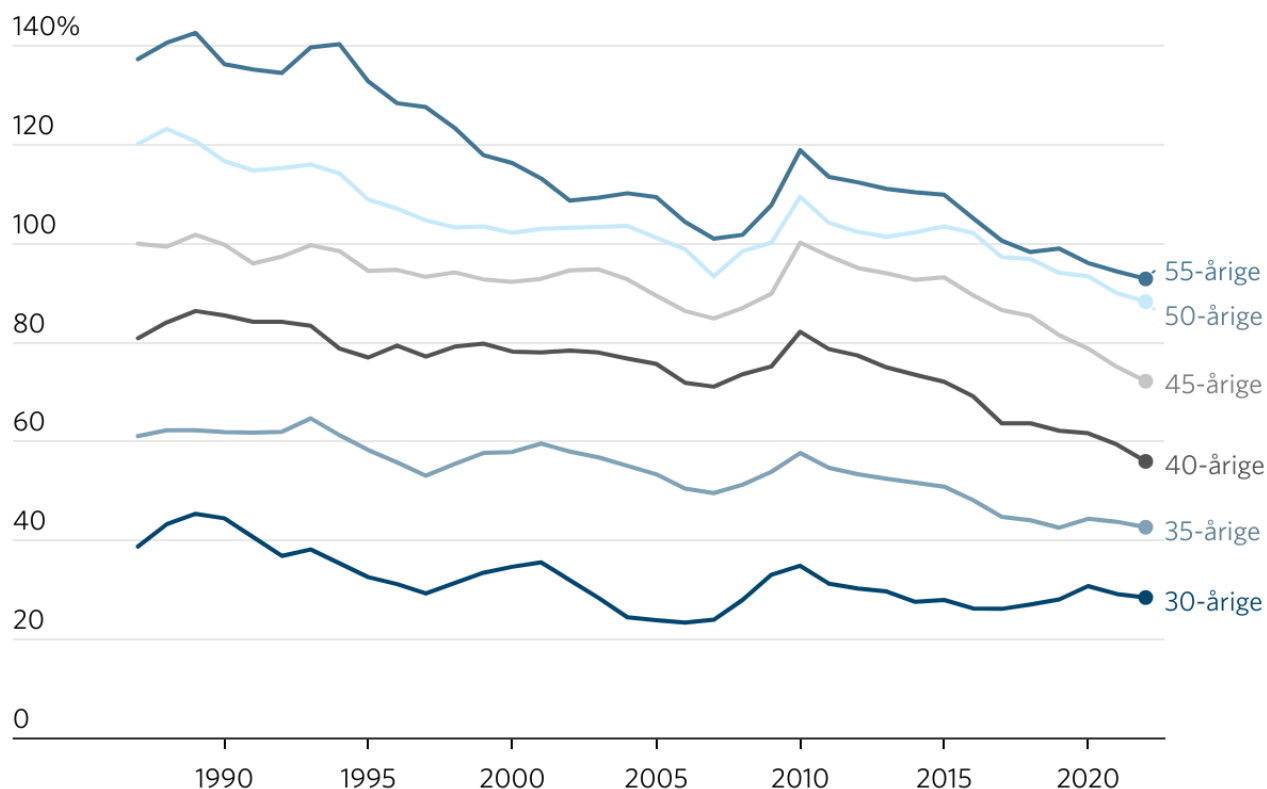

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. indbetalinger til arbejdsmarkedspension. 2023-priser. LVU er ekskl. universitetsbacheloror.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Lønforskellene mellem akademikere og faglærte falder på tværs af aldersgrupper

Figuren viser den gennemsnitlige indkomstforskel mellem akademikere og faglærte.

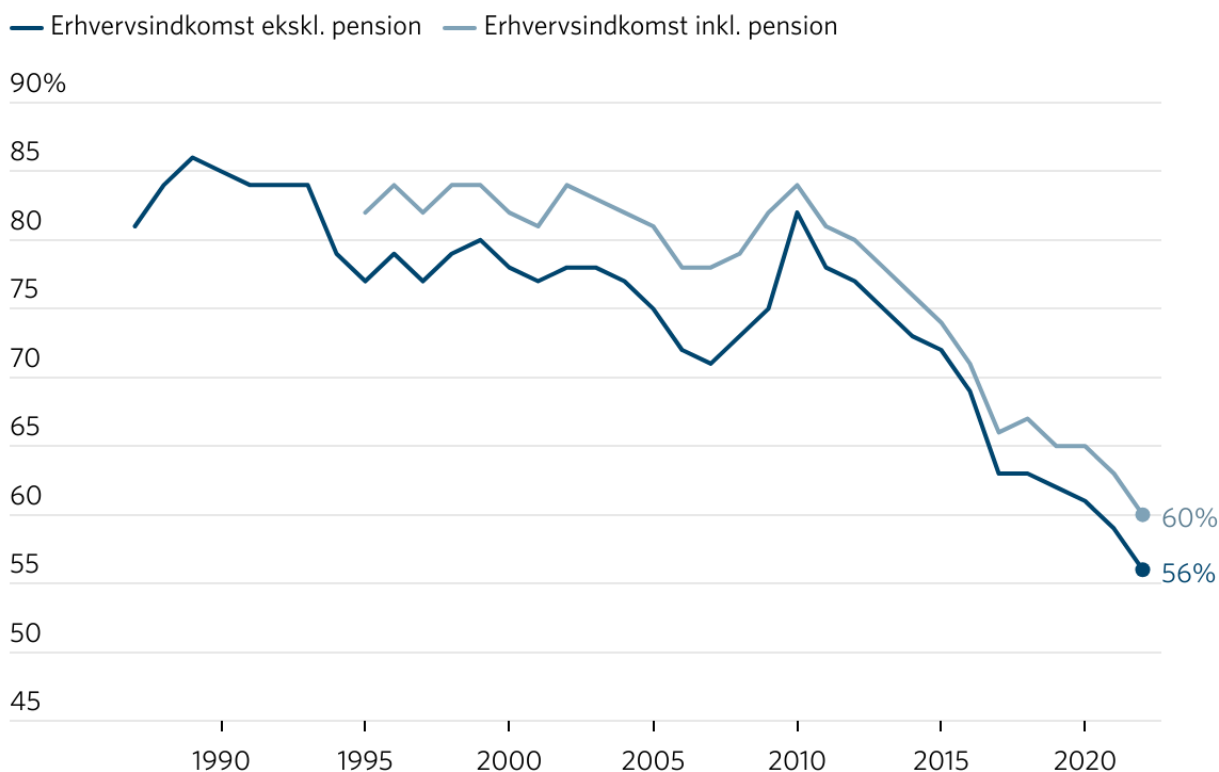

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. indbetalinger til arbejdsmarkedspension. 2023-priser. Akademikere er ekskl. universitetsbachelor.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Indkomstforskellen er faldet både med og uden pension

Figuren viser forskellen i den gennemsnitlige erhvervsindkomst for 40-årige akademikere og 40-årige faglærte, inkl. og ekskl. indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger.

Anm.: Erhvervsindkomst ekskl. pensionsindbetalinger. 2023-priser. Akademikere er personer med en lang videregående uddannelse (ekskl. universitetsbachelor). Faglærte er personer med en erhvervsuddannelse som højest fuldførte uddannelse.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

-
- 1** Eller mere præcist: Timefortjeneste, arbejdstimer pr. beskæftiget og beskæftigelsesfrekvens.
 - 2** Se også https://www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_uddannelse-er-en-guldrandet-investering.pdf
 - 3** Kvartiler er et statistisk udtryk, der beskriver fordelingen af observationer i et datasæt. For tilfældet af indkomsten for faglærte kan man forestille sig, at man hvert år stiller alle faglærte op på en række, sorteret efter deres erhvervsindkomst. Medianindkomsten er indkomsten for den person, der står i mid-ten. 1. kvartilgrænse er indkomsten for den person, der lige akkurat tjener mere end de 25 pct. af faglærte, der tjener mindst. 3. kvartilgrænse er indkomsten for den person, hvor 25 pct. tjener mere end vedkommende.
 - 4** Se fx Stansbury et al. (2023) https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/centers/mrcbg/files/198_AWP_final.pdf#page=20 og Autor et al. (2020). https://scholar.harvard.edu/files/goldin/files/agk_extending_aerpp.pdf